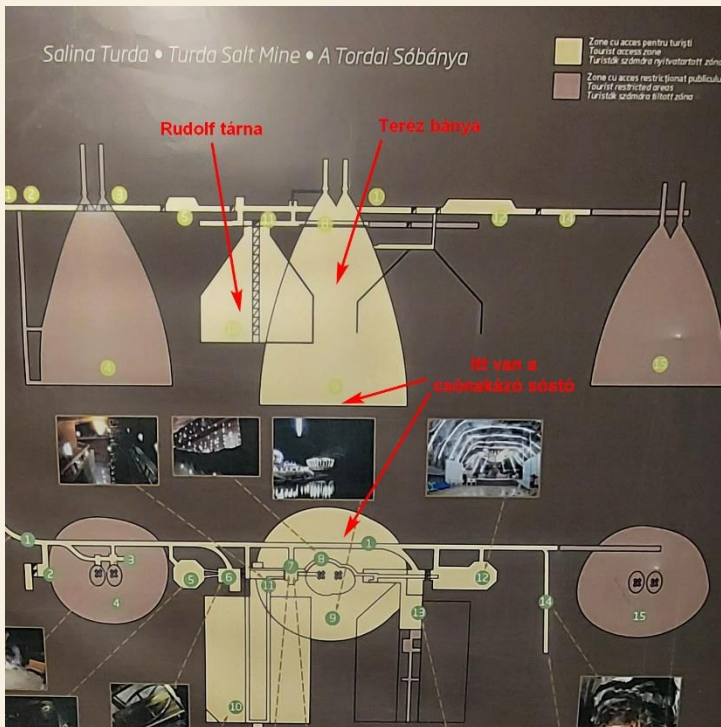

Erdély Torockó - Erdélyi-érchegység - Torockói-hegység

2022 augusztus

Augusztus elején néhány napot Erdélyben töltöttünk. Szállásunk **Torockóban** volt, onnan indulva látogattunk meg néhány érdekesebb helyszínt.

Először az Uniós projekt keretében a 2008 és 2011 között megújított és látogatók fogadására alkalmassá tett **Tordai sóbányához** autóztunk. Érdekes nyitásra odamenni, később már az egyébként nagy parkoló megtelik és a bányába is túl sok látogatót engednek be. A kép a sóbányászattal kialakított három, cukorsüveg alakú aknát, a melléjük kivájt téglalap alaprajzú Rudolf tárnát, valamint az ezeket összekötő Ferenc József alagutat mutatja vázlatosan.

Az egyes aknákat a só kiszállításának megkönnyítésére 1854-ben összekötötték a **Ferenc József alagúttal**, amit galériának is neveznek. A galéria kb. 1 km hosszú, a látogató központtól el lehet sétálni rajta a bánya eredeti bejáratáig a Rákospatak völgyébe. Ezen a folyosón kezdetben lovak hátára kötött zsákokban szállították a sót, majd a 19. század végén keskeny nyomtávú sínpárt fektettek le ide, ahol lóvontatta csillékkal közlekedtek.

Ez a kép a **Teréz bánya** alján a beszivárgó talajvízből kialakult mintegy 8 méter mély sós vizű tó hídján készült. A jelenleg látható föld alatti bányarészt római-kori és középkori előzmények után a 19. században építették ki. A Teréz bánya 1690 és 1880 között működött. A só iparszerű kitermelése Tordán 1932-ben fejeződött be.

Az 1854-ben megnyitott **Rudolf tárna** galériájáról már jól látszanak a tárna alján kiépített szórakozási lehetőségek. Van itt játszótér, koncert terület és szuvenír üzlet is.

A Ferenc József galériából a látogató az utolsóként működő, **Rudolf tárna** felül összeszűkült galériájára ér, ahonnan egy sóval borított falépcsőn, vagy ha van türelmünk kivárni, lifttel lehet lejutni a 42 méter mély tárna aljára.

Még mindig a **Rudolf tárna**. Szemben a lift acéltornya, tőle balra a fából készült lépcsőház látható.

A Rudolf tárnával érintkező 90 méter magas **Teréz bánya csónakázó tava** a két bányaterület falát áttörő galériáról fényképezhető.

A **Teréz bánya taván** egy sószigetre fából építettek kis kilátóhelyet, aminek a tővében lehet 20 perces időszakra csónakot lehet kibérelni. Ennyi bőven elég is a 87 méter átmérőjű tavacska körbe evezéséhez. Hogy is kell evezni? Megnézem a neten... Mögöttem a Teréz bánya csodálatosan erezett fala.

Zsuzsi is próbálkozott csónak irányításával.

A **Teréz bánya** sószigetének sarka és a sólerakódások, földmozgások által formált sórétegek különös rajzolata.

A **Ferenc József galériából** a nagy bányáknak mellett kisebb helyiségek is nyílnak, ahol az egykori bányaművelés eszközeinek bemutatása mellett gyógyászati kezelő is található. A Rudolf bánya kiemelő kamrájában meghagyták az egykori sószállító csillék egy példányát a hozzá tartozó sinszakasszal.

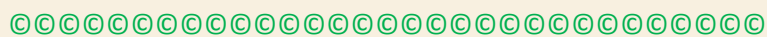

A **József tárnát** 1740-ben nyitották meg, jelenleg nem látogatható, de a visszhangjairól híres tárna felső részén látható só rétegződés is megér egy pillantást.

A **Rudolf bánya** felső pontjához közel működött ez az 1881-ben megépített kiemelő szerkezet. A vízszintes gerendákhoz kötött lovakkal működtetett emelő csőrő bőrszakokban egyenként kb. 500 kg sót emelt fel a tárna aljáról

Ez a kép a **Gizella tárna** elkészült felső részén készült. Ebben a tárnában 1857-ben kezdték el a sófejtést, de a költségek növekedése miatt hamarosan felhagytak vele.

A **Torockói-hegység** völgyében húzódó néhány utcás faluról ma már senki sem gondolná, hogy évszázadokig varérc bányászattól, sőt nemesfém és ónbányáiról volt híres. Az itteni székely és magyar lakosság mellé 1291 körül telepítettek be ausztriai német bányászokat, akik később feltehetően elmagyarosodtak. Torockót Orbán Balázs még városként említi nagy munkájában (1871), az akkori viszonylagos jólétet még ma is tükrözik a főtér közeli házsorok.

Csak fényképezkedni mentünk a falu szélére, eszünk ágában sem volt felmászni a **Torockótól** keletre emelkedő kopár **Székelykőre**. A hegyen már többször voltam és most nem is volt időnk az egész napos túrára. Más kirándulási terveink voltak.

A falu közepén áll **Torockó** unitárius temploma. Ennek helyén már a 13. században állt egy korábbi templom, amely többszöri átépítés után 1765-ben nyerte el mai alakját. Az unitáriusok kétszer is tartottak itt zsinatot, 1760-ban majd 1802-ben. A lóréses védőfallal körülvett templom keleti oldalához épített szuvenírt és háziipari termékeket árusító üzlet ma már a településkép elfogadott része.

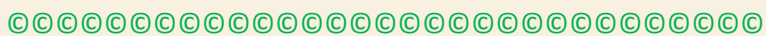

Még egyszer a **Székelykő**. Ezúttal az 1128 méter magas hegyvonulat északi vége. Valamikor a kiugró sziklafennsík, a Várszicláján vár állott. A 13. századi várból ma már csak kevés alapfal és egy kör alakú torony alig sejthető maradványa látszik.

Jellegzetes torockói ház a Székelykő lábánál. Ennek szomszédságában áll egy kis vízimalom az egyik ház udvarán.

Kilátás délnyugati irányba Torockó faluszéli házeitól. Podmonkő irányába.

Ez a kép a Torockótól két faluval délebbre eső **Kőkői szorosban** készült. Az alig két km hosszú sziklaszorosban vezető

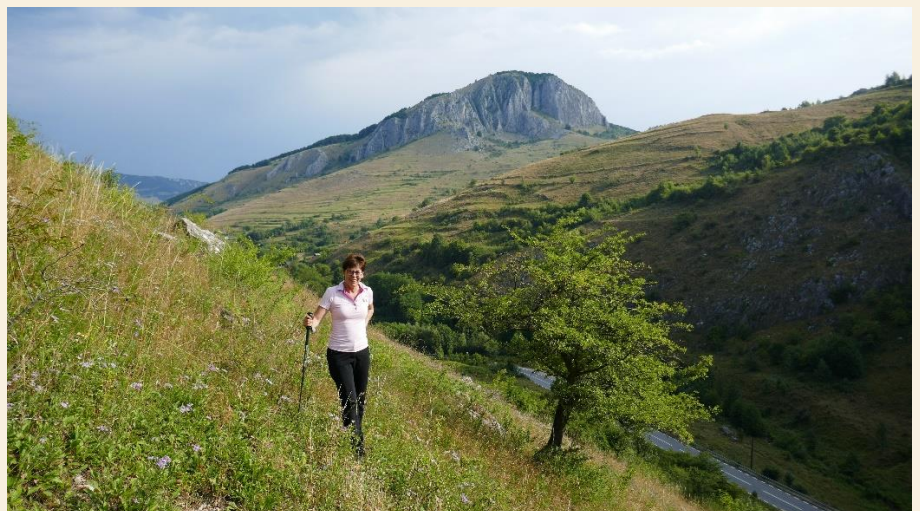
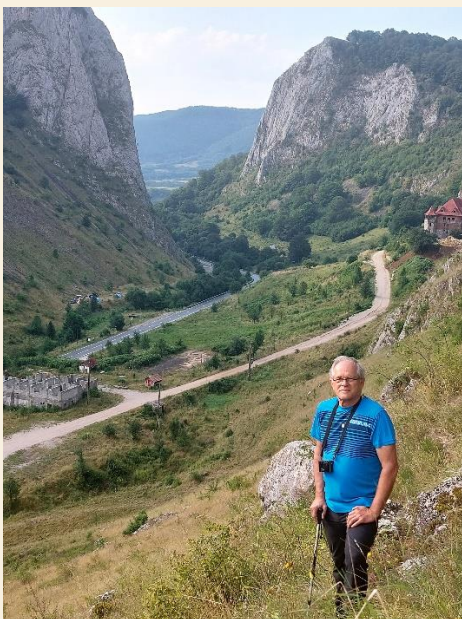
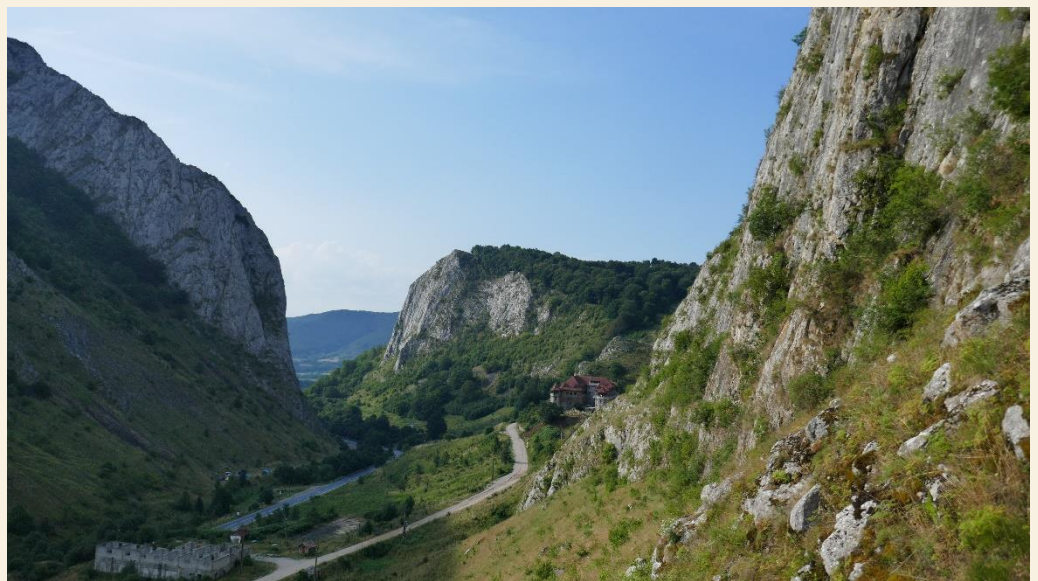

út igen látványos. Nem is tudtuk megállni, hogy fel ne másszunk a hasadékokkal, kisebb üregekkel, barlangokkal szabdalts mézskőormok közelébe.

Kilátás észak felé a **Kőkőzből**.
A távolban feltűnik
Torockószentgyörgy
romantikus várromja egy
kisebb sziklakúpon.

A **Kőkői szorosban** sokan
vadkempingeznek és itt áll az
egykor ambiciózus tervek
szerint megépült Castelul
Templul Cavalerilor nevű,
mára elhagyott szálloda
épülete.

Nagyenyedtől délre, Tövis (Teiuș) községnél tértünk le nyugat felé, majd Diód (Stemț) után a Valea Mănăstirii kolostor mellett elhaladva jutottunk el autóval még járható földúton a **Remetei szoros (Cheile Râmetului)** közelébe. Innen aztán már gyalog...

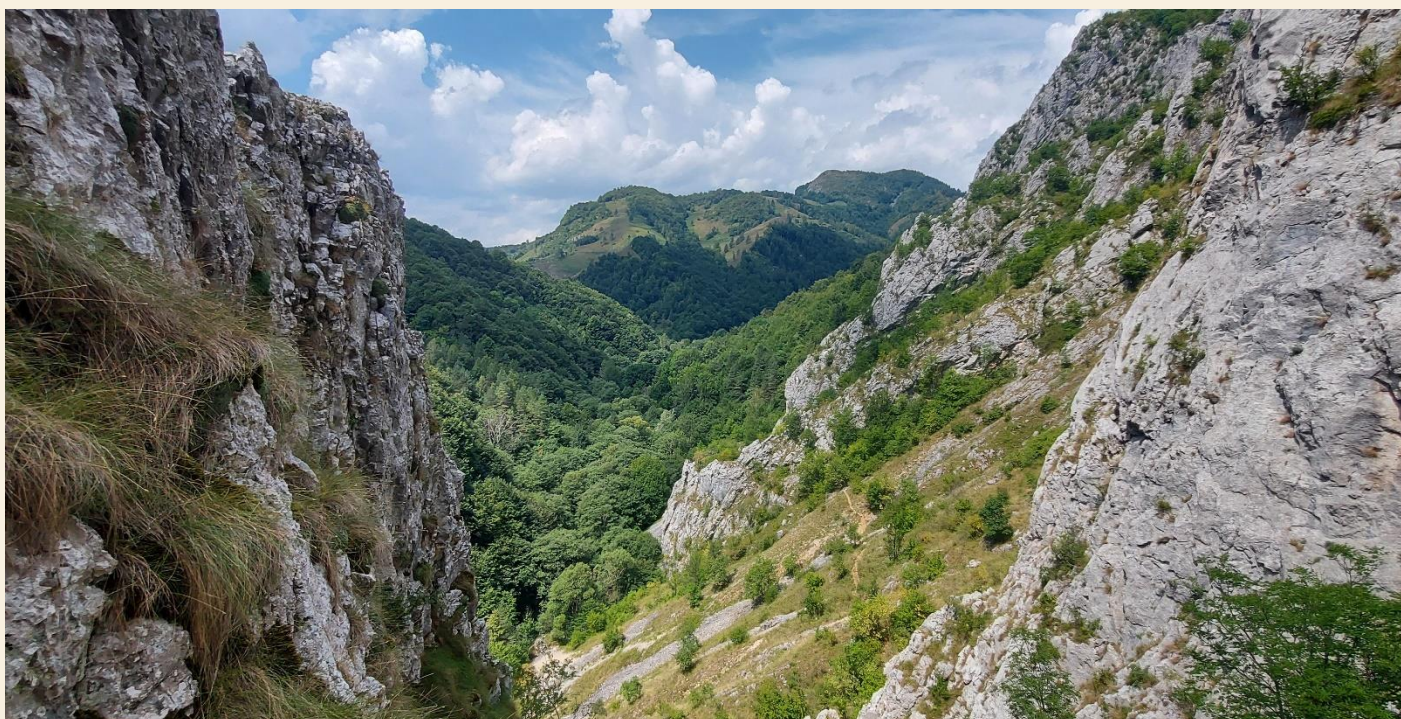
Már jártam erre, így tudtam, hogy láncos kapaszkodókra számíthatunk és érdemes olyan érdes talpú túracipőt felvenni, amiben belemehetünk helyenként a vízbe. És persze erdei túrára hosszú nadrág! Zsuzsi nem hallgatott rám, meg is csipkedték a csalánok...

Találkoztunk jócskán nekivetkőzött, vidám fiatalokból álló túracsoporttal is. Aztán meg volt sírás a csalánosban.

A szurdokban bizony mászni kell. Maga a túra nem túl hosszú, talán 6-8 km, de a folytonos mászás, a láncos kapaszkodók és a vízben gázolás meglehetősen lelassítják az iramot. Mindenesetre csakis nyáron menjünk, hidegben nem jó a vízben gázolni... El ne ereszld!

Visszafelé a szoros élszaki oldala fölé emelkedő hegyoldalon jöttünk. Innen aztán tényleg csodálatos a kilátás mindenfelé! Nemhiába nevezik a **Remetei szorost** a Torockói-hegység legvadregényesebb részének.

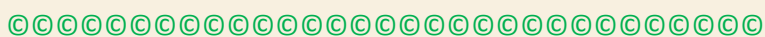
A meredek hegyoldalba vágott keskeny ösvényt sok helyen láncos, vagy drótköteles kapaszkodókkal biztosították

Az ösvényen bizony óvatosan és figyelemmel kell haladni, alattunk a mélység.

A lefelé ereszkedés a legkényesebb művelet, volt ahol szinte lógaszkozni (van ilyen szó?) kellett. Aztán ha már leértünk a Remete (Geoagiu) patak völgyébe, már könnyű visszamenni az autóhoz.

Kolozsváron csak egy rövid félnapot töltöttünk, nem is volt más célunk a nagymúltú városban, csak egy kis sétát tenni és néhány helyet megtekinteni. A **Szent Mihály templom** felújítása nagyjából befejeződött, csak a körülötte levő területek rendezése folyik a parvánok mögött. A 14. századi, eredetileg katolikus templomot a 16. században protestánsok és az unitáriusok használták, mígnem 1716-ban visszakért a katolikus egyházhoz. A templom előtti **Mátyás király szobrot** (Fadrusz János alkotása) 1902-ben avatták fel. A falkutatások és restaurálások során néhány helyen sikerült napvilágra hozni a 14-15. századi falfestések részleteit, amelyek a maguk korában elboríthatták a teljes falfelületet. Ez az 1460 tájékán készült freskó a templomhajó belső falán, a déli oldalon került elő. A képen Szűz Mária látható a gyermek Jézussal, körülötte áll hét női vértanú.

A 16. század előtt gazdagon festett templom falai ma nagyrészt dísztelenek, de az oszlopok és boltozatok így is lenyűgözőek.

Mátyás király szülőházához is elmentünk. Az épület Méhfi Jakab gazdag kolozsvári polgár tulajdonában volt, tőle bérelte ki Hunyadi János családja részére 1442-ben. Az albérletbe költözésre azért volt szükség, mert abban az időben a családi rezidencia, Vajdahunyad vára még javában épült és így lakhatatlan volt. Mindenesetre Hunyadi Mátyás itt született 1443 február 23-án.

A falon levő emléktábla Szilágy Erzsébetet nem említi, de a másik két neves személyiséget, Matei Corvin-t és Iancu de Hunedoara-t igen.

A **kolozsvári főté**r nyugati oldalán éttermek, kávézók sora működik. A városközpont rendezett, az üzletek kínálata méltó egy közepes városhoz, parkolót alig találni, pedig 700 Ft/liter körül volt a benzin ára és nincsenek ebből kedvezmények. A lei-t 87 forinton váltják. Én még a néhány évvel ezelőtti 72 forintra emlékeztem...

A **Házsongárdi temető** a városfalak déli oldalához közel az 1585-ös pestisjárvány idején nyitották meg, majd területe tovább terjeszkedett dél és kelet felé. Erdély nagy magyarjai mellett románok és más nemzetiségűek is temetkeztek ide. Manapság már többségében román neveket olvashatunk a sírköveken, ami nem is csoda, hiszen az 1910-es népszámlálás idején a város 60 808 lakosából még csak 7562 volt román és 1676 német származású, de 2011-re az összesen 324 567 lakosból már csak 49565 vallotta magát magyarnak.

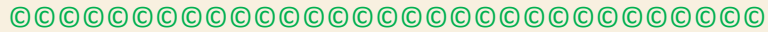
A **Kós család** síremléke a Házsongárdi temetőben. Nem tudom ki tervezte, de talán maga Kós Károly.

↑ A **Mikó-Rhédey kriptá** felújítása most történik. ➤ **Brassai Sámuel síremléke**. A hosszú életű polihisztor tudós Torockószentgyörgyön született, de családja Brassóból származott Torockóra.

➤ A **Bethlen-Bánffy kriptát** 1860 körül építették. A sírboltot 2014-ben felújították. ↑ Végül a **Dsida család kriptája**. Itt nyugszik a tragikusan korán elhunyt költő, Dsida Jenő.

Nagyenyeden vagyunk. Temploma köré a 14. századtól építették a nyolc tornyos erősséget, amelyet mostanában restauráltak. Sajnos a belső terület felújítása még most is folyik, pedig ismét szívesen megnéztem volna a falakon belüli két templomot. Ugyanis a korábbi katolikus templom később a reformátusoké lett, de az evangélikusok külön templomot építettek maguknak. A várfalak előtt valaha vizesárok húzódott, helyén ma sétány van.

← Erőt gyűjtöttünk a híres **Nagyenyedi Kollégium** meglátogatásához. ↓ A nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumot 2010 és 2016 között kívül-belül felújították. A 18 millió lejes projekt nagyrészt Uniós pénzből valósult meg, de hozzájárult a magyar és a román kormány is.

Az 1622-ben Gyulafehérváron alapított **Kollégium** 1662-ben került át Nagenyedre. Ez az emléktáblákkal borított épület a mai intézmény legrégebben álló épülete.

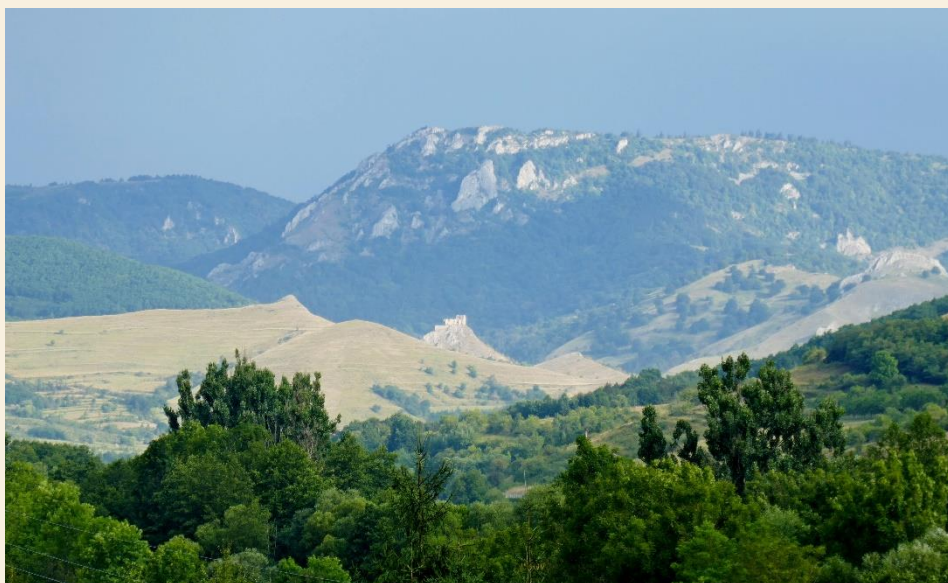

Ottjártunkkor a **Kollégium** déli szárnya előtt az udvaron a bentlakók egy csoportja egy táncelőadást gyakorolt élőzene kísérettel. Balra az alapító Bethlen Gábor fejedelem szobra, tőle kissé jobbra Pápai Páriz Ferenc büsztje áll. Pápai Páriz (1649-1716), a sokoldalú tudós ember, 40 évig tanított Nagyeneden, ahol rektor is volt. Sok más munkája mellett ő állította össze a máig jól használható, sok kiadást megért Latin-magyar szótárt (1708).

A régi épület falán olvasható a **Kollégium neves egykori diákjainak** emléktáblája. Manapság kb. 650 tanulója van a Bethlen Kollégiumnak, akik közül mintegy 150 a bentlakó. Az iskola diákjai több nemzetiségűek, sokan közülük a szórvány magyarságból érkeznek. Nemrégiben volt olyan idő, amikor még a Kollégiumhoz tartozó óvoda növendékei közül is többen bentlakók voltak.

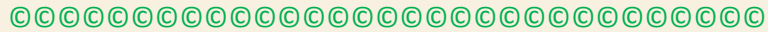

Nagyenyedről Torockóra menet még megálltunk **Torockószentgyörgy** határában, hogy elsétáljunk a **Thoroczky család várához**. A festői rom a Székelykő és a Bedellői-havasok közötti völgyben, egy kisebb mészkőkúpon áll.

A 14. századi vár romjának hangulatához jól illeszkedett a borongós idő.

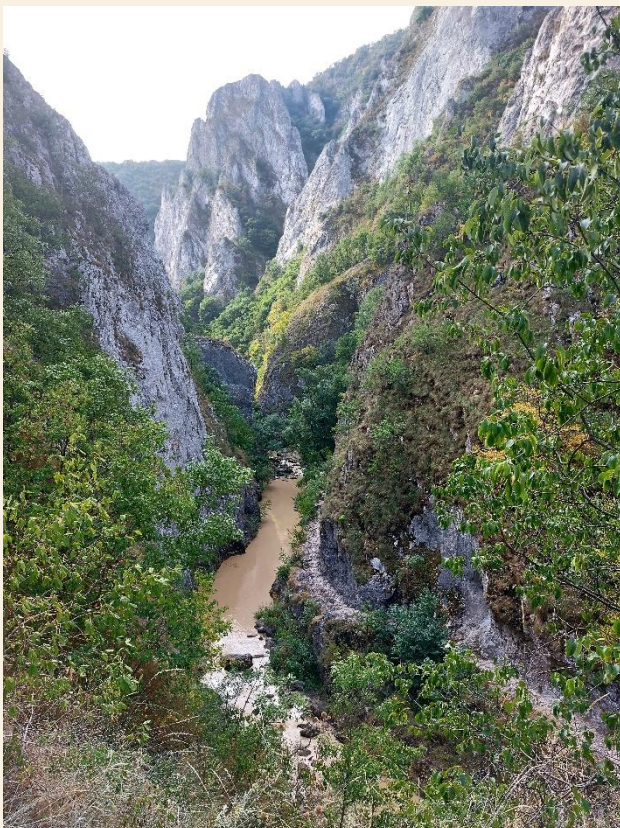
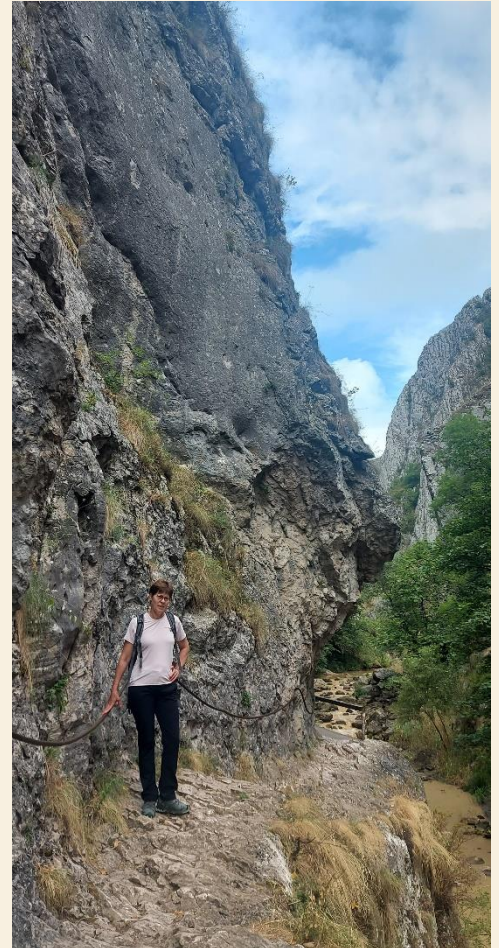

A vár a Rákóczi- szabadságharc küzdelmei során vált rommá, majd a ma látható északi toronytól délre levő második nagy torony is összeomlott az 1860-as években.

Ahogy Orbán Balázs is leírja (1889), a kunok elől menekülő Szent László király éghez emelt fohásza nyomán kezdett meghasadni közte és üldözői között a Köves-tető sziklás fennsíkja. Így keletkezett a **Tordai-hasadék**.

A **Tordai-hasadék** kiépített sétaútja nem hosszú, oda-vissza sincs több három kilométernél. Bár helyenként kapaszkodó láncokat szereltek fel, az útszakasz egyáltalán nem veszélyes, valódi mászásra nincsen szükség.

A meredek sziklafalak 2-300 méterrel emelkednek a szorosban folyó **Hesdát-patak** vízszintje fölé. A patak vize zavaros, sáros a sok hordalék miatt, tavaszi olvadáskor pedig a Hesdát egyenesen rohanó áradattá változik, időnként még a kisebb hidakat is magával sodorja.

A szurdokvölgy egy korábbi barlangrendszer beomlása nyomán jött létre, majd az átfolyó víz alakította mai formájára. A **Tordai-hasadék** 1938 óta védett terület. Augusztusban gyorsan változó volt az időjárás, de az esőt megúsztuk a hasadék bejárásakor.

A **Tordai-hasadék** meredek mészkőfalaiból mintegy 50 kisebb-nagyobb barlang, üreg nyílik. Ezek közül kettőt kőfalakkal és kapukkal is megerősítve barlangvárakká alakítottak. A két elfalazott járatot Balika barlangoknak nevezik. Orbán Balázs szerint Balika (vagy Balyka) a Rákóczi-szabadságharc vitéz kapitánya, mások szerint egyszerű rablóvezér volt. A képen a Hesdát-patak fölé északról emelkedő **Kis-Balika-barlang** falakkal erősített bejárata látható.

A **Kis-Balika-barlang** bejárati része belülről. A Kis-Balika-barlang járata kb. 60 méter hosszan járható, utána már úgy leszűkül, hogy csak hason csúszva lehetett volna tovább jutni.

A Kis-Balika-barlanggal szemközt, a Hesdát-patak déli oldala fölé emelkedő szikla közepmagasságában nyílik a Nagy-Balika-barlang bejárata. A **Nagy-Balika-barlang** építési ideje éppúgy, mint szemközti párjáié, a 16-17. századra tehető. Mindkettőt sokáig menedékhelyként használták a török-tatár portyázók, majd a Caraffa vezette osztrák hadak dűlása idején, de volt szerepük a Rákóczi-szabadságharc alatt is. A **Nagy-Balika-barlang bejáratát** kettős kőfalazat védte és a barlangon belül is látható két helyiség alapfala.

Kilátás a **Nagy-Balika-barlangból**. Ez a barlang, bár nem túl hosszú, tágas és magas kiöblösődésekkel rendelkezik, így belső tere jól használható. Úgy látszik, a denevérek is szeretik, egész csapat függeszkedik a mennyezeten.

A Tordai-hasadék Mészkö falu felé eső bejáratától délre kiépítettek egy drótköteles lesikló pályát. Felnőtteknek 50 lej egy csúszás.

A kötélpálya elég meredek, így aztán egy kisebb fékezőernyőt erősítenek a bátor jelentkezőhöz, nehogy átrepítse a lendület az egész Tordai-hasadékot.

Ezzel az attrakcióval be is fejeztük rövid erdélyi utazásunkat, innen már hazafelé vettük az utunkat.

